

ZGODNJA

DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 80 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 28. julija 1899.

List 30.

Tarbula.

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

(Dalje.)

II.

Škof in mučenik.

Grad na griču se dviguje,
Sapor cesar v njem stoluje.
Cvetličnjak pa grad obdaja,
Car po vrtu se sprehaja.

Zor večerni noč naznanja;
Sapor solncu se priklanja,
Solncu zlatemu, ki jemlje
Zdaj slovo od trudne zemlje.

Caru duša ne miruje,
Čudna bol mu srce kljuje,
Misel ta ne da mu mira,
Kristijane da zatira.

Maščevalka, vest srdita
Ojstro krvniku očita:
Kaj kristjani so storili,
S čem te cara razžalili?

Niso za te vojevali?
Niso davka li dajali?
Sapor, ni kristjan te rešil,
Ko te konj bil v brezno treščil?

Pa saj vedež prorokuje,
Da kristjan pogubo snuje,
Vero hoče nam končati,
Mene Rimljanom izdati.

Kar on reče, je resnica,
Sodba moja pa pravica;
Smrt naj grozna ga doteče,
Kdor bogovom se odreče.

Simeona bom pogubil,
Dasi srčno sem ga ljubil.
Smrt naj grozna ga doteče,
Saj bogov častiti neče.

* * *

Sapor vdari dlan ob dlani,
K njemu stopi sluga vdani.
„K Sadaparū suženj teci,
Moje mu besede reci:

„Carovo je to povelje,
Simeona naj pripelje
Straža mu v dvorano sodno,
Ko izide solnce zgodno.“

Ko zlatilo solnce rano
Hrib zeleni in poljano,
Stopi Simeon pred cara;
Car tako jetnika kara:

„Starec, ti me ne spoštuješ,
Mi češčenja ne skazuješ:
Kje je človek, da bi v strahu
Ne ležal pred manoj v prahu!“

Simeon:

„Kleknil sem in se ponižal,
Ko se Tebi sem približal,
Ko veriga ni nobena
Še oklepala kolena,

Ko na Tvoje me povelje
Straža v sodni dvor pripelje,
Stvarnika da zatajujem,
Da malikom dar darujem,

Brez strahu zdaj Tebi rečem,
Da se Ti vклонiti nečem.
Trojedini — Bog je pravi,
Večno živ v neskončni slavi.

Svet njegovo je stvarjenje,
On nam vdihnil je življenje;
Ko nas bleda smrt bo vzela,
Sodil bode naša dela.

Car le človek si, i tebe
Bo pozval Gospod pred Sebe;
Kak odgovor boš mu dajal,
Ko bo djanja tvoja grajal?"

Simeon to beseduje,
Car pogubo v srcu snuje.
V mukah naj življenje mine
Izdajalcu domovine!"

(Dalje prihodnjič.)

O čudežnem prenosu sv. hišice v Loretu.

Komu ni znan Trsat? Slovenci radi romamo na razne svete kraje, kjer Bog preje usliši prošnje grešnih ljudi in jim deli obilnejše milosti. Tudi na Trsat radi zahajamo, saj je to stara sloveča božja pot na bratski zemlji hrvatski. Na ta lepi hribček, od koder je zares prekrasen, diven, čaroben razgled na modro jadransko morje, na zelene otoke kvarnerske, na rajsko lepo Opatijo, a na drugi strani na puščobni, skaloviti, divji Kras, je dal Bog prenesti v drugi polovici trinajstega stoletja ono sv. hišico, ki je preznamenita za ves krščanski svet. To je hišica, v kateri se je zgodil čudež vseh čudežev, v kateri se je večlovečila druga božja oseba, kjer je Beseda meso postala. Ta sveta hišica se sedaj nahaja v Loretu na Laškem, mislim pa, da bode zanimalo drage čitatelje „Danicine“, da kaj več izvedo o tej presveti, preslavni, preznameniti hišici.

I. Zgodovinski dokazi o čudežnem prenosu.

Blažena Devica se je rodila in odgojila v Nazaretu, malem mestu galilejskem. V isti rodni hišici je prejela tudi angeljski pozdrav. Kakor priča ustno izročilo, častili so to hišico vže apostoli in prvi kristijani. Apostoli so naredili iz nje malo cerkev in jo smatrali za najsvetejši kraj na zemlji, katerega je posvetila sama presveta Trojica z nerazumljivo skrivnostjo, sam Jezus z nepoznatim življenjem, Jožef in Marija z vzornimi krepostmi. Prva pozitivna vest, ki govori o sv. hišici, je spojena s potovanjem sv. Helene (l. 307.), matere Konstantina Velikega, po Palestini. Nicephor Callist. piše v svoji zgodovini (lib. 8. c. 30) o tem: *Pervenit Nazareth, et salutationis angelicæ domo reperta, per amœnum inibi condidit templum.* (Prišla je v Nazaret, našla hišo angeljskega pozdrava in ustanovila tamkaj preprijazen tempelj.) Sveta Helena je potovala po Palestini in obiskala vse znamenitejše kraje, in

kako neki bi mogla izpustiti sveto hišico? Tudi sv. Hijeronim, ko je obiskal svete kraje, je bil v sveti hišici v Nazaretu, kakor sam piše v pismu do Evstohije. Leta 416 je videl sv. hišico sv. Petronij, škof iz Bologne. Sv. Vilibald, škof iz Eichstadta, je bil v sveti hišici l. 786. Gvilhelmo, nadškof iz Tira, pripoveduje, kako je Tankred za vladanja križarjev v Palestini bogato obdaril nazaretsko cerkev, v kateri je bila sveta hišica, in to cerkev je povzdignil za metropolsko l. 1100., a Gvilhelmo je bil Tankredov sodobnik. Malo pozneje spominja Jacobus Victriacus, patrijarh jeruzalemski, v opisu o sveti zemlji, da je često bral sv. mašo v hišici, kjer je angelj pozdravil bl. Devico. Sv. Francišek Asiški je bil v Nazaretu l. 1213. Francoski kralj Ljudevik IX., vračajoč se z vojsko iz Sirije, je obiskal svete kraje in prišel l. 1252. v Nazaret, kjer je v sveti hišici veselja se zjokal in prejel sveto obhajilo. Leta 1291 meseca travna so kristijani izgubili mesto Ptolomaido. S tem je nehala krščanska oblast v Palestini. Istega leta (pišejo trsatski anali) 10. vel. travna, za vlade papeža Nikolaja IV. (1288—1294) se je prikazala sv. hišica na hrvatski zemlji na Trsatu. 45 let pozneje je Gvilhelmo Baldensel obiskal Nazaret: piše pa v svojem delu „*Odeopericon ad terram Sanctam*“, da ni našel več svete hišice, ampak samo sledi, kjer je nekdanj stala, in pravi dalje, kako je na nekem stebru čital, da je sveta hišica od tam izginila. Torej je istinito, nepobitno zgodovinsko, da je sveta hišica stala v Nazaretu in to 13 stoletij.

Reški anali točno biležijo, kako je postopal tedanji gospodar grada Trsata Nikolaj Frankopan. Komaj se je prikazala sveta hišica na Trsatu, takoj je poslal Nikolaj precejšnje število odbranih ljudi v Nazaret, da so poizvedeli, ali je to res sveta hišica. Ti ljudje so prišli v Nazaret in se prepričali do cela, da je res tako. Opazili so, da je hram, kateri je sezidala sv. Helena, odvaljen, a od sv. hišice so ostali samo temelji. Izmerili so temelje in se prepričali, da se povsem skladajo s sveto hišico na Trsatu. Isti anali pripovedujejo, da je sveta hišica na Trsatu izginila za 3 leta in 7 mesecev. Nikolaj Frankopan je dal na Trsatu sezidati cerkvico z nadpisom: „To je kraj, kjer je nekdanj stala hišica blažene Device lavretanske, ki jo sedaj časte na zemljišču Rekanata.“ — Oče Riera pripoveduje o romanju Hrvatov iz trsatske okolice l. 1559. ter kako so ti klicali k Mariji: „Vrni se, vrni se na Reko! O Marija, o Marija, vrni se na Reko! O Marija! O Marija! O Marija!“ Francoz Gaume l. 1842. pravi, da

so ga v Loretu hrvatski romarji do solz ganili, ker so plakali in klicali k Mariji, naj se k njim povrne. Papeži so ustanovili hospicij za Hrvate in društvo „Corpus Domini“ v Loretu, kojega udje so bili sami Hrvatje do vlade Pavla III. (1534.). Gregor XIII. je osnoval zavod za hrvatske mladeniče „Collegium Illyricum.“ Čemu neki vse to, ako bi ne bila nikdar sv. hišica na Trsatu?

Vprašamo li, kako so mogli Trsačanje izvedeti, kje je Marijina hišica, tedaj je nam takoj umljivo, če pomislimo, da je bilo vže tačas živahno občevanje med Italijo in Hrvatsko. Laški trgovci so kmalu prinesli Trsačanom novico, da se sveta hišica nahaja v okolici Rekanata blizu Ankone. Nekateri so šli tjekaj in priznali žalostnega srca, da je to res sveta hišica, ki je bila preje na Trsatu.

Lavretanci so takoj poslali 16 ljudi v Galilejo, da so o vsem poizvedeli. Prepričali so se, da se sveta hišica v Loretu popolnoma sklada s temelji v Nazaretu: dolga je krog 40 čevljev, široka 20 čevljev. To se je zgodilo l. 1296. Skof rekanatski, v čegar škofiji je Loret, je poročal o vsi stvari papežu Bonifaciju VIII.

II. Zgradba svete hišice.

Hijeronim Angelita je napisal zgodovino o sveti hišici in jo posvetil papežu Klementu VII. († 1534.), izražujoč željo, da bi se Klement bolje zanimal za loretansko cerkev. To je bilo povod, da je papež poslal tri poslanca, da bi preiskali zidanje svete hišice v Loretu. Iz Loreta so krenili na Trsat, kjer so natančno vse poizvedeli, in nato so šli iz Trsata v Nazaret. V oni dobi so imeli nazaretsko cerkev frančiškani v rokah. Tako je bilo poslancem prav lahko, da so se o vsem natančno poučili. Eden poslancev, Joannes N. Senensis je vzel seboj iz Nazareta dva kamena iz temelja. Vrnili so se v Loret, kjer so se izjavili, da je ono kamenje popolnoma jednako kamenju sv. hišice. Tudi vsa druga poizvedenja so se vjemala.

Prosper Lambertini (l. 1740, Benedikt XIV.) navaja v svojem delu o sveti hišici ta-le dogodek: Ko so l. 1620. frančiškani zopet dobili v svojo upravo nazaretsko svetišče, hotel je podvzetni oče Jakob da Vendome popraviti cerkev blažene Device. Radi tega so morali nekaj zemlje izkopati v cerkvi. Toda čuda! Izpod zemlje so se pokazali temelji neke stareje zgradbe. Naglo so izmerili dolgost in širino, in so se uverili, da so to temelji svete hišice v Loretu. Te temelje lahko še dandanes vidi vsak potnik v Nazaretu.

Še za Klementa VII. je posebna komisija izpodkopala zid svete hišice in se prepričala, da sveta hišica nima temeljev. Dvesto let pozneje so isto storili. Isto se je ponovilo za Benedikta XIV., in tudi l. 1840. — Kardinal Bartolini je dokazal l. 1861., da se nikjer v loretski okolici ne nahaja tako kamenje, s kakršnim je sezidana sveta hišica. Toda lahko bi kdo oporekal, da so Lorentanci prinesli to kamenje iz Nazareta.

Na to je pomislil vže Bartolini in je zato prav dobro proučil vso stvar. Preiskal je omet in našel, da je med malto pomešana slama, prav kakor je navada v Palestini, dočim v Italiji nikjer ne pripravljajo take malte. Podkopali so še enkrat sv. hišico na več mestih in našli, da sveta hišica nima nikakih temeljev. Komu bi neki prišlo do uma, da bi gradil hišo brez temelja? — Bartolini je dal tudi dr. Rattiju v Rimu dva kamena iz Nazareta in dva iz Loreta, da jih kemično analizuje. Rezultat je bil pri vseh kamenih isti: carbonato di calce, carbonato di magnesia e argilla ferruginosa.

Že pred Bartolinijem je uprava svete hišice dala preiskati kemično kamenje svete hišice v Loretu in kamenje, ki se lomi pri Nazaretu, z onega mesta, kjer se danes vzdiguje veličastna cerkev „Marijinega oznanenja“, ali, kjer je nekoč stala loretska sveta hišica.

Protestantski fizik Saussure je pred 50 leti isto potrdil v ime znanosti.

Iz tega razvidimo, da je sveta hišica v Loretu res ona, ki je nekedaj bila v Nazaretu.

III. Papeži in sveta hišica.

Že papež sv. Peter Celestin se je pripravljaj, da poroma na Trsat, toda uprav v tistem času je bila sveta hišica prenesena po božji vse-mogočnosti v Loret. Med tem so Celestina zaprli, in tako se je izjalovila njegova nakana. Da spolni svojo namero, poslal je v Loret svojega namestnika. Bonifacij VIII. je pisal škofu rekanaskemu, da naj skrbno čuva to veliko in znamenito svetišče.

Mnogi papeži so obiskali Loret: Nikolaj V. l. 1449., Pij II. l. 1464., Pavel II. l. 1464., Julij II. l. 1508., Klement VII. l. 1533., Marcel II. l. 1555., Klement VIII. l. 1598., Urban VIII. l. 1625., Pij VI. l. 1782., Pij VIII. l. 1800 in 1814., Gregor XVI., l. 1841., Pij IX. l. 1857.

Precejšnje je tudi število papežev, ki so izdali glede na sveto hišico posebna pisma (bule) in obdarili sveto hišico z mnogimi odpustki: Benedikt XII., Urban VI., Bonifacij IX., Martin V., Evgen IV., Nikolaj V., Pavel II., Sikst IV.,

Julij II., Lev V., Sikst V., Lev XII., Gregor XVI., Pij IX., Lev XIII.

V kratkem smo dokazali, da je ona hišica v Loretu res hišica blažene Device Marije in da je iz Nazareta prenesena na hrvatska tla, na Trsat, a odondod v Loreto. Da je to istina, dokazujejo zgodovinski podatki, zgradba svete hišice in naposled to pričajo tudi rimski papeži.

* * *

Slovenci radi potujemo. Sosebno mil nam je Trsat. In prav tako. Veliko veselje mora biti za nas, da je bila na naši bratski zemlji dalj časa hišica, v kateri se je včlovečila druga božja oseba po pobožni, čisti in bogaboječi Devici Mariji. Sicer svete hišice ni več na Trsatu, a Marija na istem prostoru še vedno prav tako rada kot nekdanj usliši ljudi, ki jo prosijo pomoči pri njenem mogočnem Sinu Jezusu.

Kratko po „Katoličkem Listu“ A. M.

Na božji poti.

10.

Iz daljave
pesem je zvenela:
Ave maris Stella,
ave... ave...

— Moja barka
spela je po morji;
daleč na obzorji
lučca žarka —

Iz daljave
pesem je zvenela:
Ave maris Stella
ave... ave...

11.

Kakor angelec
plava pred oltar
k beli liliji,
večne luči žar;
bela lilija
mu dehti pozdrav...
Tak v nedolžnosti
hrepni ljubav. —

12.

Potrkal bi, potrkal
na marmorno kapelico,
in prosil bi Gospoda:
naj pride v mojo celico.

O ti predrzna želja
Najdražji dar — v najslabšo stvar?! —
Kaznuj me kakorkoli,
Gospod, le zabi me nikar!

Miroselski.

Pred petindvajsetimi leti.

Mesto Kolin se je spominjalo letos Veliki petek na žalosten dogodek. Pred 25. leti na Veliki petek je bil siloma odveden v zapor plemeniti in odločni kolinski škof Pavel Melchers, ker je kot pravi škof nastopil proti krivičnim in cerkvi pogubnim zahtevam majevih zakonov. Dne 31. sušca zjutraj ob 7. uri — tako so tedaj pisale „Kolinske narodne novine“ — pride v nadškofijsko palačo policijski predsednik Devens, da nadškofa takoj zapre, če se sam drage volje noče pokoriti. Nadškof se z vso samozavestjo ustavi nameravanemu zaporu ter izjavi, da se on podvrže jedino le sili. Nato predsednik ostavi nadškofijsko palačo. Kmalu pridejo k nadškofu posvečeni škof, več udov kapitelja, ravnatelj bogoslovja in več druge duhovske in svetne gospode — približno 40 po številu. Prisotni kanoniki stopijo s posvečenim škofom v nadškofovo sobo. Nadškof jim vse pove, kaj se je dogodilo. Nato nagovori tudi ostale duhovnike in svetnjake, bodri jih k molitvi in pravi, da prav res z veliko srčno tolažbo gleda pred seboj tamnico, v katero bi ga utegnili še danes odvesti. V tem pa se vrne policijski predsednik in za njim policijski komisar. Nadškof se znova odločno upre takemu ravnanju in ostro povdarja, zakaj mu niti toliko odloga ne dajo, da bi uredil svoje stvari. Predsednik odvrne, da mu bodo dali 14 dnij odloga, samo če se sedaj prostovoljno uda. Nadškof izjavi, da se uda edino le sili, in prosi, naj mu dajo vsaj eno uro odloga, da se opravi. Dovolili so mu samo četrt ure.

Dočim je odšel v svojo spalnico, in mu je služabnik v naglici zbiral najpotrebnejše stvari, stali so težkega srca zunaj zbrani duhovniki in svetnjaki. Za dobre četrt ure odpre nadškof v plašču in klobuku vrata, in za uradniki vstopi v sobo tudi navzoča gospoda. Do solz ginjen objame nadškof posvečenega škofa in svoje kanonike. Poslovi se od navzočih in pravi: „Molimo drug za drugega in za zmago sv. cerkve!“ Nato dé uradnikom: „Jaz ponavljam svoj ugovor in se podvržem jedino le sili.“ Ko je tedaj hotel predsednik izjaviti svoje priznanje, da se nadškof pokori jedino le sili, in ga je poprosil, naj prihrani sebi in njemu neprijeten postopek, tedaj mu nadškof odvrne, da mu njegova vest brani prostovoljno slediti mu, in da je on samo storil, kar je moral storiti. Policijski komisar prime sedaj nadškofa z obema rokama za roko, in nadškof vzklikne z veselim glasom: „Deo gratias! Glejte, silo rabijo!“ Tedaj se pokaže nepopisljiv prizor. Nadškof stoji čvrsto,

mirno, udano, popolnoma svest si svoje pastirske dolžnosti. Okrog njega stojé policijski uradniki, predsednik civilno napravljen, komisar pa v uniformi. Prisotni duhovniki in svetnjaki padejo na kolena, in nato pohité k ujetemu nadškofu, mu poljubljajo roke, prstan in plašč. Ko komisar zapove, naj se odstranijo, odvrne mu nadškof, da mu je dovoljeno vsaj posloviti se od njih.

Polagoma se pomika krdelo doli po stopnjicah. Spodaj ga je čakalo služabništvo, ki je glasno jokalo. On je kakor oče potolaži in jim pravi, da je za-nje že poskrbel. „Samo molite zame in zaupajte v Boga!“ Pred vrati se nadškof mirno in dostojanstveno ustavi in ponovi svoj protest. Komisar ga zopet prime za roko in sam odpre vrata. Na dvoru pozdravi nadškofa velika množica ljudstva. Nadškof opetovano blagoslovi svoje ljudstvo, a nato ga odvedo v voz, ki ga je brzo odmaknil tolikim zaplakanim očem. Celih šest mesecev je trajalo prognanstvo. Radi nadaljnih obsodeb je zopet zapustil Pavel Melchers 13. grudna naslednjega leta svojo nadškofijo in domovino. Dne 4. malega srpana 1880. je potoval v Rim, kjer je 27. malega srpana prejel kardinalsko čast. Dne 14. grudna 1895. je v Rimu preminul mučeniški dostojanstvenik svete cerkve in šele mrtev je prišel zopet v svojo prekrasno prestolnico v Kolinu, kjer so mu hvaležna srca postavila veličasten nagrobni spomenik. Slava na vse čase takim junakom svete cerkve! —

Po „Vrhbosni“ A. S.

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenske in dolenske domovine.

Motto:

„Beseda sladka domovina,
Ne prideš več mi iz spominja!“

Andr. Praprotnik.

Četrtek 11. avgusta. Okolu pete ure zjutraj sem bil zopet na nogah. Za trenutek sem se zglasil v Frančiškanski cerkvi, potem šel zajuterkovat, in nato se podal proti južnemu kolodvoru, odkjer bomo skupščinarji odhajali po šesti uri z dolenskimi vlakom proti Ribnici. Na kolodvoru je bilo že precej živo; z marsikaterim znancem sva se prijazno pozdravila; — le enega bitja sem pogrešal, moral bi bil priti za mano z gorenskim vlakom od Škofje Loke. A — ni ga bilo, in to mi je precej vznemirilo srce. Tudi obnebje je bilo zopet jako neprijetno kakor prejšnji dan, obetajoč neprijetnega kropila, ki je kakor znano, vsem potnikom vedno neljub spremljevalec. Vlaki so imeli to jutro zamudo, — bilo je že gotovo krog pol sedme ure, ko smo jo zavozili s kolodvora. Tir se kmalu odcepi od onih južne železnice, in v velikem ovinku smo obkrožili Št. Petersko predmestje.

Tudi Št. Peterska cerkev je bila po potresu l. 1895. sila oškodovana, in se je močno prenovljena in predelana vzdignila iz svojih na pol razvalin. Za Št. Petersko cerkvijo se nam kažejo tudi velikanske zgradbe nove deželne bolnišnice. To je, — da tako rečem, — kar celo mesto v malem. Moja malenkost je v tacihi stvarih pač še dokaj manj, kot merodajna. Misliti pa vendar smem, da se možem, ki so si izumili pri bolnišnicah takozvani „paviljonski zistem“, ne bodo stavili — bronasti spomeniki. Le eno pomislim: — za toliko drugo od drugega ločenih velikih poslopij in raznih bolniških oddelkov, pa le — ena sama kuhinja! Ni čuda, da se bolniki pritožujejo kako po večjem vsa jedila zavživajo — mrzla. Ta „experiment“ uboga kranjska dežela pač drago plačuje! —

Od bolnišnice naprej smo zdajci prevozili po zalem železnem mostu Ljubljano, in kmalu naprej po enakem tudi „Grubarjev kanal“, ali kakor smo nekdanj rekli: „Cesarski graben“. Koj smo bili v „Kurji vasi“, kar je pač nekako neprimerno ime za ljubljanski predkraj. Le grede smo se ustavili na dolenskem kolodvoru v neposrednji bližini zelenega Golovca. Tu je vstopilo zopet nekoliko skupščinarjev. Koj naprej se odpira k levi strani neka samotna dolgočasna dolina, zvana „Suhi bajer“. Starejšim izmed nas je ona še v žalnem spominju, znana kot nekdanje morišče k smrti obsojenim hudodelnikom. Pozneje so se bili baje lastniki tega sveta temu uprli, in se je bilo izvršenje smrtnih obsodeb premestilo nekam tja gori za sv. Krištofom. — Obrnimo se vendar od teh žalnih spominjev in ozrimo se k desni, kjer se nam odpira razgled na obširno ljubljansko barje (nekdanje močvirje). na visoki Krim z znano vasjo Ig v podnožju, ter na presarske in vrhniške hribe. Kake pol ure od Ljubljane stoji k levi od glavne dolenske (Karlovško Zagrebške) ceste, ki se vije skoro ves čas doli do Škofelje vstric z železnico, v jako slikoviti legi grad „Rakovnik“. Valvazor pripoveduje o postanku tega gradu. Dal ga je zidati mož zelo bogat, ki pa ni imel nič otrok. Da bi spravil denar med ljudi: naj si ga zaslužijo z delom! Zidali so pa tako, da kar so en dan zgradili, podrli so drugi dan zopet, zato ni zmanjkalo ne dela in tudi ne zaslužka. Vsled nazadnjaškega zidanja so dali gradu ime Rakovnik, ker raki tudi vedno le hodijo nazaj. Koliko je resnice na tem pustimo preiskovanje drugim. — Kmalu naprej stoji v enaki mični legi na gričku župnijska cerkev rudniška z župniščem vred. Ko bi znane ljubljanske megle ne bilo, moglo bi biti bivanje na Rudniku jako prijetno; — pa, povesod je Bog, povesod je kruh, ljudje se pa s časom tudi vsega privadijo. Rudnik je od l. 1887. lastna duhovnija. — Cesar Josip II. je hotel morebiti letod in tudi na mnogih drugih krajih naše dežele popraviti, kar je bilo napačno storjenega v Zatičini v Kostanjevici, v Pleteljah, v Bistri, v Ljubljani, v Kranji in v Novem Mestu, namreč z odpravo meniških samostanov. —

Bližnja postaja nam je bila „Lavrca“, kjer se vlak vendar le za malo časa ustavi, toliko da ljudje — in zlasti oni, ki si v znani gostilni enakega imena želijo privoščiti malo dobre volje — lahko izstopijo ali pa vstopijo. — Naslednja postaja je „Škofelja“. Včasih je bil ta kraj zlasti Gorencem bolj znan pod imenom „Žegnani studenec“, kjer je res postavljena nad studencem k levi ob glavni cesti mala kapelica,

v kateri izvira ta studenec. Tukaj se razširi nekoliko svet. K desni roki se od državne ceste odcepi ona mala cesta, ki vodi tja proti želimeljski dolini in naprej proti Turjaku, Velikim Laščam. Ribnici in dalje. Vrvnana je bila ona poleg krajnih potrebščin menda tudi zato, da se je po njej vozilo proti imenovanim krajem, kadar je bila cesta čez ljubljansko močvirje proti Igu pod vodo; kar se pripeti pogostno zlasti pomladanski ali jesenski čas, in ob velikih nallivib. Zdaj pa se, — mislim da prav vem, — na Pijavi Gorici cepi od nje zopet druga, nova cesta, ki se po ovinkih (serpentinah) pospne na višavo, in potem po vrhu gričev čisto ravno pelje naravnost proti Turjaku, kamor se je poprej dospelo po zelo visokem klancu. — Vrnimo se k pravemu predmetu! K levi od Žegnanega studenca na višini tam gori v kotu stoji grad Lesičje. Železnica, in tudi državna cesta pa se pričenjata tu popenjati kakih 50 m na višavo. Nekdaj je šla državna cesta skozi vas Tlake in naprej po zelo strmem klancu gori proti cerkvi sv. Križa, zato so imeli Dolenci pregovor zaradi silne strmine: „Pod križem je h. d. č.“ Prebivalci na Tlaki so pa imeli s predorego zelo veliko in dobrega za služka; kajti vsi težji vozovi so morali imeti po par, ali pa še več predprežne živine (konj ali volov), da so spravili vozove vrh klanca. Navzdol je bilo pa zopet nasproti potreba jako močnih zavor, zato se je v tem klancu pripetilo prav mnogo nesreč. Zadnja leta so to cesto preložili. Nova pripelje zdaj po dveh ridah (serpentinah) na visoko Šmarijsko polje. Železnica gre v njeni bližini skozi dva predora; eden je dolg 280 m, drugi pa 240 m. Z denarjem se pač res vse doseže, dožene in izgotovi!

Zelo v enaki višavi, kakor državna cesta, se pospne tudi železnica na rodovitno Šmarijsko polje. Novi svet se nam tu odpre. Šmarijska župna cerkev se nam zdajci pokaže nad progo k desni. Dolino omejujejo k levi Vrhovska in naprej znana gora sv. Magdalene; na desno tja pa gora sv. Ahacija in drugi Turjaški vrhovi. Marsikaka višina je tu venčana z bliskečo cerkvico, živo pričo gorečnosti in bogoljubja naših starodavnih sprednikov. Kmalu pod Šmarijo smo dospeli na postajo: „Šmarije-Sap“ Ker človek nosi vedno nekoliko sebičnosti s saboj po svetu okrog, povem odkrito, da smo se tu skupščinarji nadejali kakega pozdrava;*) — — pa: živa duša se ni ganila. Po kratki pomudbi smo se odpeljali naprej. Čudno! — Oni, ki so gradili državno cesto po Dolenskem, so si iskali menda kakor nalašč samih klancev; strmejši ko so bili, raje so se menda pospeli čez nje. To so opazili ptujci še bolj, kot mi domačini. „Baszom teremtete“, je rentočil njega dni v Višnji Gori husarski poročnik, ki se je z lastnimi konji vozil iz ogrskih planot skozi Dolensko k svojemu polku v Italijo. „To vam je pač grbasta dežela; ta dežela dolenjekranjska.“ In zopet čudno! Železnica se je umela klanjcev tako na lahko ogniti! Še ene posebnosti moramo omeniti: proga med Šmarijo in Grosupljim gre večinoma po stari rimski cesti, ki

*) S to priopombo kaže g. pisatelj svoje dobro slovensko srce. Znano mu pa ne bo, da leto za letom pošlje družbino vedstvo v kraj svoje velike skupščine dopis: kako naj si ne delajo troškov glede presijajnega družbinega sprejema in kako da družba želi nastopati vsepovod le skromno.

Urednik kot družbin promestnik.

je vezala nekdanj Emono (Ljubljano) z Novodunom (Novomestom). Dospelši na Grosupeljsko postajo smo se nadjali tudi ondi kakega pozdrava kot skupščinarji Ciril-Methodove družbe, pa — zopet nas je varal naš up! —

Nadučitelj Josip Levičnik.

(Dalje prihodnjic.)

Razgled po domovini

Iz Ljubljane. Na „Cesarja Franca Jožefa mestni višji dekliški šoli v Ljubljani“ se je sklenilo šolsko leto v soboto, 15. t. m., s sveto mašo in razdeljevanjem izpričeval. Šola je obiskovalo v treh letnikih 67 gojenek. 19 jih je izvršilo šolsko leto z odliko, 47 s prvim redom, 1 bo po počitnicah še vprašana.

Iz Vodice. Praznovanje sv. Marjete v Vodicih. Prvo sv. obhajilo. Misijonar Janez Tori. Kar najslavesnejše smo praznovali letos pri nas god župne patrone, sv. Marjete. Praznik sam, dne 12. julija, je poklonil veleč. gosp. župnik S. Žužek svetemu Biseru — biser namreč pomenja ime Margareta — 45 biserov, t. j. nedolžnih deklic, ki so prvokrat pristopile k nebeški večerji ter se takorekoč zaročile z Onim, za kojega je sv. Margareta prelila svojo kri. V slovesnih, vznesenih besedah je veleč. g. župnik vspodbujal prvoobhajanke k vedni zvestobi nebeškemu ženinu, opozarjal na nevarnosti in skušnjave, ki se jih ne ognejo v življenju ter kazal ob vzoru sv. Margarete, kako je premagati. Ganljiv je bil pričujočim odrašenim opominj njihovih prvih detinskih let ter primera med nekdanj in sedaj. Presunljivo je bilo, kako je veleč. govornik malim nevestam Kristovim priporočal v molitev stariše, sorodnike, dobrotnike, grešnike, vso sveto cerkev in slednjič sebe, kakor se je izrazil, nevrednega služabnika Kristovega.

Vsem pričujočim so se lesketali solzni biseri v očeh; to so bile pač solze radosti, solze veselja, tudi solze bridkih, grenkih spominjev iz preteklega življenja, a tudi solze hrepenenja po oni sreči, ki jo bodo uživali zvesti služabniki Kristovi v deželi živih. —

Slovesno praznovanje sv. Margarete pro foro pa se je vršilo v nedeljo 16. julija. Kar je slovesnost najbolj povzdignilo, to niso bili topiči, ki so nam uprizorili zelo zgodnjo budnico, to tudi niso bili zvonovi, ki so krasno ubrani in milo doneče polnili verno srce vernimi čustvi, ampak to je bil slavnostni govornik, ki je po govoru služil ob obilni asistenciji slovesno sveto mašo — misijonar-dekan Ivan Ivan Tori iz severne Amerike. Iz govora povzamemo le nekatere stvari: „Dasi sem“, tako je med drugim dejal govornik, „že 22 let duhovnik, dasi me je rodila slovenska mati, dasi mi je zibelka tekla na slovenskih tleh, v Št. Juriju pod Kumom, vendar nisem do danes še imel prilžnosti, božjo besedo oznanovati v materinem jeziku. Kajti v severni Ameriki, v nadškofiji Št. Pavelski v državi Minesoti, kjer sem župnik in od koder se vračam po dolgih 26 letih odsotnosti od mile domovine, jo oznanujem le v francoščini, angleščini in nemščini. Zato le s strahom in z utripajočim srcem stopim pred vas, dragi mi slovenski ro-

jaki. Ali žene me goreče srce; srce goreče za Boga, goreče za neumrjoče duše, goreče za drage slovenske rojake. In v tej ljubezni, ki jo gojim v teh treh ozirih vas hočem poučiti o dveh biserih, ki se posebno krasno svetijo v kroni sv. Marjete. Prvi biser je Kristova vera, za katero je dala sveta Margareta svoje življenje. Slovenci! ohranite si tudi vi ta biser, ohranite si sveto vero, ne pustite si jo iztrgati od nikogar, in tako si boste ohranili tudi svojo domovino in svojo narodnost. Le ako boste dobri katoličanje, boste tudi dobri državljani, dobri domoljubi. Kdor bi vas pa hotel oropati tega zaklada, sv. vere, je vaš največji sovražnik, je sovražnik vaše domovine, sovražnik države. Pri nas v Ameriki, je omenil med drugim, spoštuje sleherni izobraženec vero in nikomur ne pride na misel, da bi koga radi verskega prepričanja zaničeval ali da bi kdo smešil versko prepričanje, četudi svojega nasprotnika. V 22letni dobi mašništva se mi ni še nikdar primerilo, da bi me kdo zaničeval ali zasmehoval ali kakorkoli nadlegoval radi tega, ker sem katoliški mašnik in vendar sem mnogo potoval po suhem in po morju. Moje menenje je, da kdor koga zaničuje radi verskega prepričanja, ali kdor smeši in zaničuje zastopnike vere — duhovnike, da se tak nikakor ne more prištevati izobražencem.

Pa tudi drugi biser, ki se sveti v kroni svete Marjete, si ohranite, dragi mi slovenski rojaki, namreč sveto čistost, sveto nedolžnost. O kako lep je čist rod v svetlobi svoje čednosti; zakaj njegov spominj je večni, ker je spoznan pri Bogu in pri ljudeh. (Modr. 4. 1)

Ta dva dragocena bisera zvesto hranite in boste srečni na tem in onem svetu. Naj se spolnijo nad vami, mili Slovenci, besede pesnikove:

•Hrib se omaja in hrast.
Zvestoba Slovincu ne gane •

To so glavne poteze izbornega, zanimivega slavnostnega govora. Ze iz cerkvenega govora, še bolj pa iz privatnega občevanja je bilo jasno spoznati, da so Amerikanci daleč daleč pred nami v vsakem oziru, zlasti tudi v splošni omiki in izobraženju, kar je govornik povdarjal v cerkvi in privatno. Da le omenim: Tam se nihče ne norčuje iz vere, iz obredov, nihče ne zasramuje in ne blati duhovnikov. In pri nas? Koliko črnila se porabi v ta namen! Kaj bi si pač mislili tam na novem svetu, ko bi brali nekatere časnike, urejevane od mož, ki so si izobraženost in omiko kar v zakup vzeli? — Tam pri zborovanjih nihče ne žali nasprotnikov, in pri nas? — Pri nas je ni skupščine, ni ga zborovanja brez prepričev, brez žaljenja nasprotnikov.

Stara se stara stari svet, prvotna nositeljica kulture — Evropa. Kdaj bo pač prišel dan preporoda? Ali z dvajsetim stoletjem? Dal Bog!

Kapelan Josip Plantarič.

Iz Žužemberka. Lepa slovesnost se je vršila 12. t. m. v Žužemberku. Obhajali smo ta dan spomin mučencev sv. Mohorja in Fortunata, patronov naše škofije, katera sta ob jednem tudi patrona Žužemberške župnije. Bil je pa to slavnostni dan za ves dekanat, ker je prišel tje kaj delit zakrament sv. birme premil. knezškof dr. Ant. Bonaventura Jeglič.

Veličasten je bil sprejem 11. t. m. ko so se knezškofu predstavili duhovniki, občinski zastop in uradniki, — a ko pride večer, prišli so ga pozdravit z lampijoni pred župnišče požarni brambovci ter mladeniči Marijine družbe. Pevci so zapeli nekoliko vbranih pesmi visokemu gostu na čast in so odšli nato tudi pred hišo veletržca Jak. Dereanija, kate-rega gospa soproga Amalija Dereani je kumovala novi zastavi mladeniške družbe. Tudi ondukaj so zapeli pevci par komadov.

Drugo jutro je bilo že zgodaj polno birmancev od daleč in od blizu. Bile so zastopane skoraj vse župnije domačega dekanata, pa tudi iz drugih župnij jih je bilo nekaj. Bilo jih je birmanih skup 1044.

Slavnost birmovanja vendar ni bila jedin povod prihodu premilostnega knezškofa. Tudi mladeniči so bili tako srečni, da je višji pastir blagoslovil zastavo, pod katero naj se bojujejo za nevenljivi venec slave v nebesih. Lepi, do duše segajoči so bili nauki, katere je knezškof na srce polagal mladeničem, gotovo bodo ostali vsem v spominu in pričakovati je, da bodo obrodili tudi blagodejen stoteren sad. Ozrl se je govoreč na podobi brezmadežne Device Marije in na sv. Alojzija, ki ste na zastavi, ter jih opominjal, naj jim bode vedno pred očmi izgled nebeško čiste Materie Marije in izgled angeljskega mladeniča sv. Alojzija. Bodril jih je, naj se krepko bojujejo, saj se jim je bojevati ne za častnost, temveč za srečno večnost.

Po sv. maši je bila pridiga, pri kateri smo slišali iz škofovih ust zopet obilo lepih naukov skoraj za vsak stan. Priporočal je Presvitli posebno, naj bi se krščanskega pouka, ki je vednost vseh vednosti, vedno vdeleževali ter skrbeli, da bi po njem tudi živeli.

Precej časa je trajala birma in potem smo nekoliko pokramljali v družbi premilostnega knezškofa, a le prehitro je minulo, približal se je čas ločitve. Okrog tretje ure popoldne se je odpeljal visoki gost proti Zatičini. Ljudi je bilo še vse polno ob poti, kjer se je peljal, poslavljaj se je povsodi jih blagoslavljajoč in pozdravljajoč. V trgu Žužemberškem je stopil z voza, šel med ljudi in se po domače z njimi razgovarjal. Marsikomuje porosil ta prizor oko.

Odlični tržani, uradniki in občinski možje se poslove še enkrat ter poklonijo premilostnemu knezškofu. Nato pa zdrči voz iz trga. Nekaj duhovnikov in družih gospodov je spremilo premilostnega knezškofa še do Zagradca, do meje občinske in nato so se vrnili.

M. P.

I. Bratovske zadeve molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec julij 1899.

(Spis potrjen in blagoslovljen od sv. Očeta.)

a) Glavni namen:

Apostoljstvo v vsakdanjem občevanju.

b) Posebni nameni:

28.) **Sv. Viktor in Inocenčij, papeža.** Božji blagoslov poljskim sadežem. Več župnikov in njihovih župnij. Bolniki. Katoliško časopisje.

29.) **Sv. Marta.** Posli in njihove zadeve. Hvaležnost in skrb gospodarjev do svojih podložnikov. Prvikrat spovedani.

30.) **Sv. Abdon in Senen.** Oživiljenje pobožnosti Srca Jezusovega v mnogih občinah. Podpiranje poštenih krščanskih umetnikov. Srečna zadnja ura.

31.) **Sv. Ignač Lejelanski.** Družba Jezusova. Pospeševalci molitvenega apostolstva. Vse doposlane pa še ne uslišane zadeve. Udje molitvenega apostolstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli v juliju in ki bodo v avgustu umrli.

1.) **Verige sv. Petra.** Radi vere trpeči in preganjani kristijani. Nevarno bolni v tem mesecu. Jetnišnice in kaznilnice.

2.) **Sv. Porcijunkula.** Mnogobrojna vdeležba pri porcijunkulski pobožnosti. Franciskanski in kapucinski samostani. Neko znanstveno podjetje.

3.) **Najdba sv. Štefana.** Misijonarji in njihovi misijoni. Živo izpoznavanje vere. Podpiranje katoliške umetnosti. Neki redovni predstojnik. Dobra letina.

N.

Raznoterosti.

Družbe sv. Cirila in Metoda velika skupščina bude letos četrtek, dné 3 avgusta na Vrhniki.

Nesrečna smrt neverne žene. Pred nekaterimi tedni je umrla na Českem žena delalca, socialnega demokrata. Nekoč se je hudo pregrešila: Privezala je namreč križ psu na rep, ter ga spustila, da je okoli letal v krohot navzočih socialnih demokratov. Kmalu potem zbolí, in trpi velike bolečine. Prosila je, da naj pošljejo po duhovnika. Pa socialni demokratje tega niso dovolili ter so žugali možu te nesrečnice, da bodo stanovanje odpovedali, ako pride duhovnik blizu. In tako je žena umrla neprevidena — brez tolažil sv. cerkve.

Krščanska prostozidarjeva smrt. V Pizi na Laškem je dne 21. aprila umrl vseučilišni profesor Karol Minati. Ta mož se je vse življenje kazal proti cerkvi ter je bil ud glasovite lože. Bog mu je poslal bolezen, ki ga je pripeljala k sv. veri. O Božiču se je z Bogom spravil, začel novo življenje ter je vrnil loži vsprejemni diplom in izrazil tudi gnjev o njenem početju. Pred smrtjo je prejel profesor K. Minati sv. Rešnje Telo, katero mu je prinesel msgr. Cipioni v slovesnem sprevodu, s toliko pobožnostjo, da so bili globoko ginjeni vsi domači.

— Iz teh dveh dogodkov mej drugim tudi spoznamo, koliko vpliva ima okolica in družčina na človeka. Srečen je mož, ki ima verno ženo, kajti tudi neverni mož bo po verni ženi posevečen. Naj bi krščanske matere, kedar hčere može, dobro pomislile, komu dajo hčer, gledale ne le na službo, premoženje, ugodnosti, učenost in druge vrline prihodnjega zeta — ampak zlasti na njegovo versko življenje. Kako naj bi slovenska dekleta pazile na to, ali ima snubač potrebne lastnosti k srečnemu krščanskemu zakonu.

Župnik Alojzij Kummer.

Ponesrečen dvoboj. Dva častnika sta si napovedala dvoboj. Vsi spravni poskusi so bili brezuspešni. Že sta si stala razjarjena nasprotnika z meči v roki nasproti in boj na življenje in smrt naj bi se pričel. V tem hipu priskoči iz bližnjega grmovja k častnikoma — reven rokodelec, vrže se jima v sredo milo ju proseč: „Prosim, usmilita se me. Reven mizar

sem in družinski oče ter nimam nič dela in za služka.“ „Prav, prijatelj dragi“, pravi mu jeden pristvojuočih; „toda, kakor vidiš, sedaj-le nimamo časa miloščine deliti.“ „Vsaj prav zato sedaj-le prosim, ker bi rad vašega naročila.“ „Kakega naročila pač?“ „No, za rakvi obeh častnikov.“ Bojevnika se pomenljivo pogledata, zasmejeta se svoji nespaleti in si posežeta v roke. Mizarja pa bogato obdarujeta.

J.

Bog kaznuje čitatelje slabih knjig. Neka gospa je obljubila svojemu izpovedniku, da ne bode nikdar več brala slabih knjig. Nekega dne pa zopet dobi v roko tako knjigo in jo bere. In kaj se zgodi? Oči jej mahoma zateko in neprenehoma ji teko solze, tako da ni mogla oči nič več odpreti. Poslala je po zdravnika, a zdravnika ni bilo doma. Domačini ji prigovarjajo, da naj prosi pomoči pri sv. Filipu Neriju, in jo zato peljejo pred podobo tega svetnika. Nesrečnica se zaupljivo dotakne podobe in pri tej priči se ji oči odpro in otekline izgine. Odslej ni gospa nikdar več brala slabih knjig.

—k.—

Bog da grešnikom milost. Pred kratkim je bil v Parizu bolan nek. učenjak in sotrudnik imenitnega časopisa. Njegova smrt je obudila veliko pozornost v celem Parizu. — Na smrtni postelji si je dal ta učenjak kot zaničevalec krščanstva brati bogokletno knjigo Renanovo: „Življenje Jezusovo.“ Toda ni dolgo trajalo, kar prekine čitatelja, rekoč: „Priznati moram, da sem od nekdanj imel malo vere, toda v tej bogoskrunski knjigi je toliko nesramnega pisanega, da sem prepričan, da je to, kar psuje, resnično, in sicer večno resnično, kakor uči katoliška cerkev. Zahtevam, da mi takoj pokličete duhovnika!“ Čitatelj mu ni verjel in je hotel dalje brati, a bolnik mu zakliče: „Hočem, spoznavam vedno jasneje, da je to, kar Renan s toliko premetenostjo in hudobijo psuje, resnica, torej pokličite mi iz bližnjega samostana kapucina!“ Kapucin pride, bolnik stopi s postelje, pade na kolena pred patra ter ga prosi, da mu da poljubiti sveto razpelo, katero je toliko skrunil, a sedaj se hoče z Bogom spraviti. Kesal se je svojih grehov ter se jih izpovedal in za nekaj dni je mirno v Gospodu zaspal.

—n.—

Listek.

Premilostni g. knežkof dr. Ant. Bonaventura Jeglič je blagoslovil nedeljo, 16. t. m., v šmarijski župniji dvoje znamenj in gasilno orodje gasilcem v Škofljici. — Torek, 18. t. m., je podelil 23 bogoslovcem subdijakonatu. Četrtek, 20. t. m. in saboto, 22. t. m., prideta na vrsto dijakonat in prezbiterat — Sredo, 19. t. m., je zjutraj ob polušestih imel slovesno sv. mašo v cerkvi presv. Jezusovega Srca radi praznika sv. Vincencija Pavlanskega. Ob osmih je v posilno delalnico prišel delit nekaterim kaznjencem zakrament sv. birme. Zvečer tega dne ob sedmih je imel v cerkvi Jezusovega Srca pridigo.

Bratovščina vednega češčenja presv. Rešnjega Tessa ima svojo navadno pobožnost v uršulinski cerkvi prihodnji četrtek, 3. avgusta. Ob petih je pridiga, in potem med sv. mašo skupno sv. obhajilo.